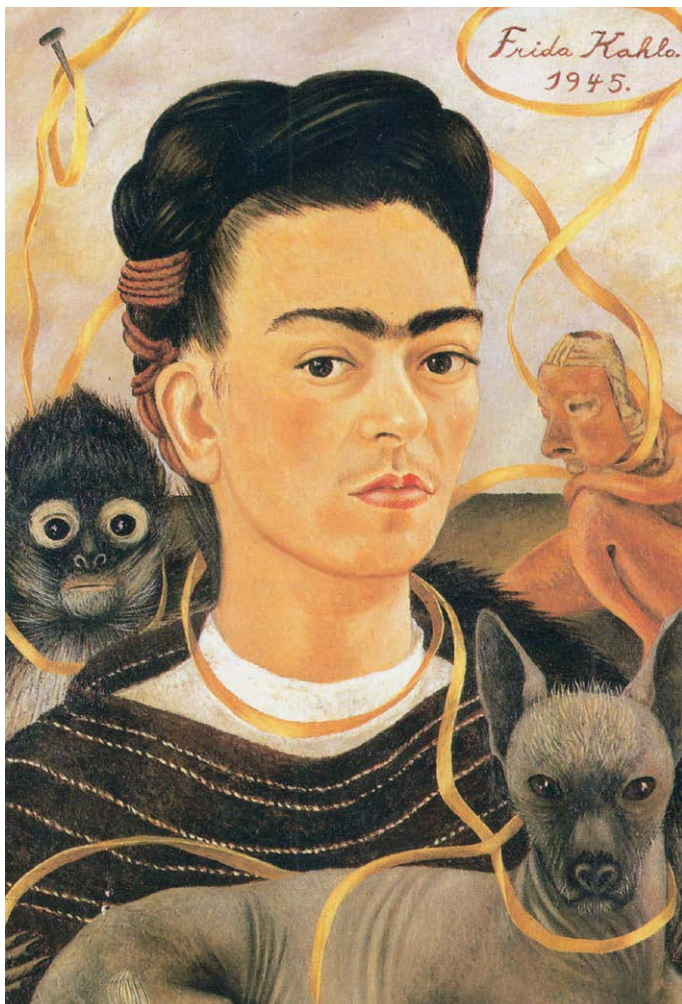

Frida Kahlo en de Xoloitzcuintle of Mexicaanse Naakthond

Ze spelen, rennen, poseren en kijken ons aan: honden op schilderijen. Er is een levendige handel in oude afbeeldingen van honden en wij zijn maar wat nieuwsgierig hoe de voorouders van onze rashonden eruitzagen. *Onze Hond* laat je kennismaken met die voorouders én met de kunstenaars die hen vereeuwigen.

Het zelfportret, 'Autorretrato con changuito' (Zelfportret met kleine aap) hangt in het Museo Dolores Olmedo in Mexico-Stad. Het Cobra Museum en het Drents Museum organiseerden in 2021 tentoonstellingen waar Frida Kahlo's werk was te zien was.

De wereldberoemde Mexicaanse kunstschilderes Frida Kahlo wordt geboren in 1907 in Coyoacán als Magdalena Carmen Frida y Calderón. Zij is een dochter van Guillermo Kahlo en Matilde Calderón y González.

Als ze zes jaar oud is wordt Frida getroffen door kinderverlamming aan haar rechterbeen en als ze achttien is komt de bus waarin ze zit in Mexico-Stad in botsing met een tram. De gevolgen zijn dramatisch en bepalend voor de rest van haar leven. Een stuk ijzer boort zich in haar linkerzij en komt door de vagina eruit. Vrijwel alles wat breken kan is gebroken; maandenlang is ze aan bed gekluisterd en uit verveling gaat ze schilderen. Dankzij aan haar bed vastgemaakte spiegels kan ze ook zichzelf schilderen, hetgeen ze tientallen keren doet. Dankzij haar enorme doorzettingsvermogen en met behulp van krukken en korsetten komt ze op de been. Vanwege onder andere haar gebroken bekken kan ze geen voldragen kinderen krijgen; het blijft bij diverse miskramen.

Stormachtig

Frida's huwelijksleven verloopt al even stormachtig. In 1929 trouwt ze met Diego Rivera, 21 jaar ouder en een internationaal bekend muurschilder. Als ze er in 1934 achter komt dat haar zus Christina een verhouding heeft met Rivera volgt een scheiding, maar in 1940 hertrouwt ze met hem. Het weerhoudt het koppel niet van buitenechtelijke affaires, Frida zowel met mannen als vrouwen.

Beide zijn zeer actief in de communistische partij, maar worden geroyeerd als blijkt dat ze de Russische revolutionair Leon Trotski die 1937 naar Mexico vlucht, onderdak geven.

'La Casa Azul' ('Het Blauwe Huis') in Coyoacán, waarin Frida Kahlo is geboren en overleden. Van 1929 tot 1954 woonde ze hier met Diego Rivera. Na haar dood werd het een museum dat geheel aan haar is gewijd.

Frida overlijdt in 1954, 47 jaar oud. Op een briefje dat ze achterlaat staat: *Espero que la salida sea alegre y espero no volver nunca más.* (Ik hoop dat het einde vrolijk is en hoop nooit meer terug te keren.) Haar nalatenschap bestaat uit 143 schilderijen, waarvan 55 zelfportretten.

Wat zien we?

In 1938 schildert Frida *Perro Itzcuintli con migo* (De naakthond en ik). Rond 1930 begint ze haar versie van de traditionele Tijuana-jurken te dragen. De volle, lange rokken, geborduurde blouses en het kapsel zijn een verwijzing naar de matriarchale samenleving (waarin vrouwen aan de macht zijn – *red*). van Tehuantepec, de bakermat van de Mexicaanse cultuur. Die verwijzing wordt nog eens benadrukt door de matriarchale manier waarop ze zichzelf portretteert. Wie haar handen nauwkeurig bekijkt, ziet dat ze rookt. Aan de manier waarop ze de sigaret vasthoudt zien we dat het om marihuana gaat, dat ze rookt als pijnbestrijding. Het hondje op het schilderij is opvallend klein, maar wordt juist daarom

In 1938 schildert Frida Kahlo 'Perro Itzcuintli con migo' (De naakthond en ik). Dit kunstwerk bevindt zich in privébezit in Dallas, Texas, U.S.A.

door niemand over het hoofd gezien. Het is een Xoloitzcuintli, Mexico's nationale hondenras. Dat én de kleding maken dit portret tot één grote ode aan Mexico.

Surrealistisch

Ook het zelfportret uit 1945, *Autorretrato con changuito* (Zelfportret met kleine aap), is doortrokken van Mexicaans nationalisme. In *La Casa Azul* – het Blauwe Huis, nu het Frida Kahlo museum – waarin Frida vanaf haar geboorte tot aan haar dood woont, krioelt het van de dieren. Zo zijn er twee apen, papegaaien, een ree, en meerdere Mexicaanse Naakthonden. Ook dit portret toont Frida weer in zwarte Tijuana-kleding, die echter normaliter fel gekleurd is. Het gele lint symboliseert haar sterke verbondenheid met vaderlandse attributen. Opvallend zijn haar dikke, bijna met elkaar vergroeide wenkbrauwen en een vage

Frida Kahlo met vier Mexicaanse Naakthonden, het ras dat ze haar hele leven bezat. De foto is gemaakt door Gisèle Freund, destijds een bekende fotografe van schrijvers en kunstenaars.

Foto: Werner Bischof

Frida Kahlo, gefotografeerd in 1954, drie jaar voor haar dood. Op het bed ligt de onafscheidelijke Xoloitzcuintle.

snor; Frida weigert pertinent haar lichaams- en gezichtshaar te scheren. Een pre-Columbiaanse voorvaderfiguur (rechts), het aapje, de Itzcuintli en de kleding: het geheel ademt Mexico.

Door kenners worden Frida's schilderijen als surrealistisch en magisch realistisch gezien. In 2021 brengt het schilderij *Diego en ik* bij Sotheby's bijna 35 miljoen dollar op.

De Mexicaanse Naakthond

De Mexicaanse Naakthond kent drie formaten: standaard (50-60 cm), medio (40-50 cm) en miniatuur (25-40 cm) – en twee vachtvariëteiten: naakt (waarbij wat lichte beharing op het hoofd, aan de voeten en de staart is toegestaan) en met vacht. De geschiedenis van dit ras gaat terug tot de cultuur van de Azteken, zo'n 3500 jaar geleden. De officiële naam van de hond – Xoloitzcuintle (spreek uit als Sjolo-its-kwintle) – zorgt voor enige verwarring omdat diverse landen verschillende benamingen kennen. Xoloitzcuintle is afgeleid van twee Azteekse woorden: Xolotl (God van de onderwereld) en Itzcuintle (hond). Vertaald: 'Hond van God van de onderwereld'. Andere schrijfwijzen zijn 'Xoloitzcuintle' of 'Xoloitzcuintli'; andere namen zijn 'Tepeizeuintli' of 'Itzcuintle'.

Uitsterven

Bij de Azteken werden deze hondjes meegegeven in een graf om de zielen van de doden naar hun laatste bestemming te brengen. Ook werden ze geofferd en gegeten, waardoor het aantal naakthonden drastisch verminderde. Pas in de jaren veertig van de vorige eeuw komt men in Mexico tot de conclusie dat de Xoloitzcuintle een bijzonder nationaal hondenras is. Er wordt een project gestart met als doel alle Xolo's in Mexico te verzamelen. De inheemse bevolking werkt tegen, maar toch wordt het ras in 1956 erkend. Momenteel is de Xoloitzcuintle ook door de kennelclubs van Engeland, Canada, Amerika en de FCI erkend. In 2015 sloot de Raad van Beheer, in het kader van vergroting van de genenpoel, een convenant met de rasverenigingen dat het mogelijk maakt de Mexicaanse en Peruaanse Naakthond te kruisen. ■

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen/illustratoren van het beeldmateriaal te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie rechten op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl.